

Statencommissiestuk

**Regeling inzake onderhoudsovereenkomsten
landschapselementen (ROL) Drenthe:
toekomstvisie,
financieel perspectief en wijzigingsvoorstellen**

Advies: ter behandeling in de Statencommissie Milieu, Water en Groen op
20 november 2000

C-stuk

Behandeld door de heer J.A. Scheper, telefoonnummer (0592) 365427
Portefeuillehouder: mevrouw A. Edelenbosch

Inleiding

Bij het aanbieden van de Evaluatie ROL Drenthe 1999 hebben wij in de begeleidende brief aangekondigd voorstellen te doen ten aanzien van een drietal aspecten.

1. Het toekomstperspectief van de ROL Drenthe

Landschapsbeheer Drenthe heeft inzichtelijk gemaakt dat in 1999 *f* 190.000,-- meer is uitgegeven dan de dekking toestond. Deze middelen zijn onttrokken aan het in 1997 beschikbaar gestelde werksaldo. Op basis van een financieel overzicht is de inschatting gemaakt dat dit werksaldo aan het begin van 2002 uitgeput zal raken. De resterende jaarlijkse rijksbijdrage van *f* 277.357,-- is onvoldoende om de financiële verplichtingen te dekken. Landschapsbeheer Drenthe vraagt voor 2001 een structurele uitbreiding van het ROL-budget om de kwaliteit van de ROL Drenthe te waarborgen.

Om te reageren op het verzoek van Landschapsbeheer Drenthe - en te komen tot een onderbouwd voorstel - is het noodzakelijk een drietal ontwikkelingen onder uw aandacht te brengen.

- De bij een statenmotie van 3 november 1997 beschikbaar gestelde gelden van *f* 535.000,-- hebben ertoe geleid, dat Landschapsbeheer Drenthe op schema ligt om de prestatieafspraken van zeshonderd overeenkomsten op 1 mei 2001 te verwezenlijken. Niettemin zijn hand in hand met het afsluiten van deze overeenkomsten de uitvoeringskosten uitgestegen boven de structurele inkomsten.
- De constructie die ten grondslag ligt aan de ROL, waarbij wordt uitgegaan van het overdragen van ROL-overeenkomsten naar het "ruime jas"-landschapsonderhoud en het Programma beheer, is nog niet operationeel. Oorzaak is dat beide regelingen zijn overboekt. Voor 2001 is nu reeds de verwachting uitgesproken, dat deze situatie ongewijzigd zal blijven.
- Gevolg van het voorgaande is dat aflopende overeenkomsten aan het eind van 2000 niet of slechts beperkt kunnen worden overgedragen. Dit betekent niet alleen dat er geen (financiële) ruimte zal ontstaan, maar ook dat de continuïteit onder druk komt te staan.

Tegen de achtergrond van deze ontwikkelingen staan wij op het standpunt per 1 mei 2001 geen nieuwe overeenkomsten af te sluiten, met uitzondering van het randenbeheer in de ecologische verbindingzones. De doelstelling van zeshonderd overeenkomsten zal op 1 mei 2001 nagenoeg zijn gehaald. Op basis van dit aantal is doorgerekend dat de uitgave (verplichting en salaris) in 2001 *f* 497.500,-- zal bedragen. Dit levert in 2001, dankzij het aanwezige werksaldo, geen problemen op. Tekorten openbaren zich in 2002.

Oorzaak van het tekort is het afsluiten van contracten op basis van niet-structurele middelen. Door het beëindigen en overdragen van overeenkomsten zal dit tekort jaarlijks kleiner worden, maar uiteindelijk niet verdwijnen. De contractuele verplichtingen blijven hoger dan de structurele inkomsten. In 2001 zal daarom een voorstel in de vorm van nieuw beleid worden voorbereid, waarin de mogelijkheden worden uiteengezet om de werking van de ROL voor de korte termijn veilig te stellen. Tegelijkertijd zal voor de lange termijn de ambitie van de ROL Drenthe worden vastgelegd.

2. De noodzaak tot wijziging van de ROL Drenthe volgens de Subsidieregeling agrarisch natuurbeheer (SAN) van het Programma Beheer

De inwerkingtreding van het Programma Beheer per 1 januari 2000 maakt het noodzakelijk de ROL Drenthe te wijzigen en aan te passen. Deze noodzaak vloeit voort uit het beleidsbeginsel dat de ROL aanvullend van karakter is en dat er volledige uitwisselbaarheid dient te bestaan tussen de provinciale en rijksregelingen voor het onderhoud en het beheer van landschapselementen. Het Programma Beheer is een nieuwe landelijke Subsidieregeling voor agrarisch natuurbeheer. Op grond van deze regeling wordt onder andere subsidie verleend voor het instandhouden van landschapselementen. De regeling gaat uit van vijftien landschapspakketten. Hoewel de pakketten op onderdelen (nog) onvoldoende zijn toegesneden op de Drentse situatie is het zoeken van aansluiting essentieel.

Landschapsbeheer Drenthe staat op het standpunt, zo blijkt uit de evaluatie ROL Drenthe 1999, dat aansluiting bij het Programma Beheer slechts beperkt mogelijk is. Door het ontbreken van een duidelijke koppeling van de vergoedingen aan de noodzakelijk uit te voeren werkzaamheden beantwoordt het Programma Beheer niet aan de hoofddoelstelling van de ROL Drenthe.

3. Wijzigingsvoorstellen betreffende het uitbreiden van de ROL met het randenbeheer

Om de toepassing van randenbeheer mogelijk te maken, worden concrete voorstellen voor de tekstuele aanpassing van de regeling aan u voorgelegd. De basis voor deze tekstuele wijzigingen is gelegen in de beheerspakketten voor randenbeheer uit de Subsidieregeling agrarisch natuurbeheer (SAN). De gewenste uitwisselbaarheid betekent ook in dit geval, dat de mogelijkheid tot het afsluiten van randenovereenkomsten door middel van de ROL komt te vervallen op het moment dat het Programma Beheer hierin gaat voorzien.

De ecologische verbindingzones als toepassingsgebied voor randenbeheer worden niet op voorhand begrensd. Deze begrenzing zal deel uitmaken van het Gebiedsplan Drenthe, dat in 2002 gereed moet zijn. In afwachting van dit gebiedsplan zal het afsluiten van randenovereenkomsten worden getoetst aan algemene criteria voortkomend uit de Gebiedsvisie natuur, bos en landschap, Ecologische verbindingzones, en de daarbijbehorende werkmap. Deze toetsing wordt in handen gelegd van Landschapsbeheer Drenthe als uitvoerende organisatie.

Het budget van f 100.000,- zal in de eerste jaren waarschijnlijk niet volledig worden benut voor het afsluiten van overeenkomsten. Het onderdeel Randenbeheer zal moeten groeien tot uiteindelijk het volledige budget in overeenkomsten is vastgelegd.

Advies

Gedeputeerde staten adviseren over de punten 1, 2 en 3.

1. De toekomstvisie en het financieel perspectief
 - a. Bevriezen van het aantal overeenkomsten per 1 mei 2001.
 - b. Verlengen van ROL-overeenkomsten op jaarbasis in de gebieden voor "ruime jas"-landschapsonderhoud en het Programma Beheer.

2. Het gelijkstellen van de ROL Drenthe aan het Programma beheer
 - a. Aanpassen van de criteria en normen voor beheersvergoedingen en de duur van de overeenkomsten volgens de Subsidieregeling agrarisch natuurbeheer van het Programma Beheer (tekst bijlage 1). De tekstuele aanpassingen in de regeling worden in een separaat stuk in het voorjaar van 2001 aan u voorgelegd.
 - b. Handhaven van de ROL Drenthe, op onderdelen toegesneden op de Drentse situatie.
3. De tekstuele wijzigingen voor het randenbeheer in de ecologische verbindingzones.

Meetbaar/Beoogd beleidseffect

De ROL Drenthe zodanig organiseren dat er een goede financiële basis bestaat om zelfstandig naast andere regelingen te functioneren. De werkingssfeer wordt zodanig toegepast dat het functioneren van de ROL Drenthe wordt gecontinueerd en invulling wordt gegeven aan het provinciaal natuur- en landschapsbeleid.

Argumenten

1.1. *Bevriezen van het aantal overeenkomsten per 1 mei 2001*

- In de ROL Drenthe, artikel 6, derde lid, is aangegeven dat gedeputeerde staten slechts onderhoudsovereenkomsten kunnen afsluiten voorzover daartoe middelen in het fonds beschikbaar zijn.
- Door geen nieuwe overeenkomsten af te sluiten en aflopende overeenkomsten over te dragen wordt het evenwicht tussen verplichtingen en inkomsten hersteld.
- Het accent in de werkzaamheden kan worden gelegd op het randenbeheer als onderdeel van de uitwerking ecologische verbindingzones. Aan deze uitwerking is prioriteit toegekend in het bestuursprogramma Ecologisch Drenthe.

1.2. *Verlengen van ROL-overeenkomsten op jaarbasis in de gebieden voor "ruime jas"-landschapsonderhoud en het Programma Beheer*

- In relatie tot de beoogde continuïteit kan jaarlijks worden bekeken of overeenkomsten kunnen worden overgedragen naar "ruime jas"-landschapsonderhoud dan wel het Programma Beheer. Voor het verlengen door middel van de ROL gelden in 2001 de normen volgens het Programma Beheer.
- Het is om twee redenen aannemelijk dat het overdragen na 2001 zal functioneren; in de eerste plaats zal in een eerste evaluatie van het Programma Beheer in de richting van het Rijk erop worden aangedrongen de budgetten te verhogen en in de tweede plaats kan het "ruime jas"-landschapsonderhoud worden verruimd.

2.1. *Aanpassen van de criteria en normen voor beheersvergoedingen en de duur van de overeenkomsten volgens de Subsidieregeling agrarisch natuurbeheer van het Programma Beheer (tekst bijlage 1)*

- Voor het beheer en onderhoud van landschapselementen en de daarvoor beschikbare regelingen wordt gestreefd naar rechtsgelijkheid.
- In de toelichting op de ROL Drenthe staat onder Werkingssfeer, dat het uiteraard niet de bedoeling is om onderhoud te vergoeden dat wettelijk verplicht of op enig andere wijze voor vergoeding in aanmerking komt. De ROL Drenthe is daarbij altijd ondergeschikt aan een andere regeling. Voor het afsluiten van ROL-overeenkomsten blijft de gehele provincie Drenthe van toepassing, met uitzondering van de gebieden waar het "ruime jas"-landschapsonderhoud of het Programma Beheer van kracht is (kaart 1, bijlage 3).
- Alleen door het gelijkstellen aan het Programma Beheer kunnen overeenkomsten worden overgedragen en kan ruimte worden gecreëerd voor het afsluiten van nieuwe overeenkomsten.

- Op grond van artikel 2, tweede en derde lid, van de ROL Drenthe zijn wij bevoegd om wijzigingen ten aanzien van de werkingssfeer van de verordening vast te stellen. Alvorens tot toepassing over te gaan, dient advies te worden gevraagd aan de Statencommissie Milieu, Water en Groen.

2.2. Handhaven van de ROL Drenthe, op onderdelen toegesneden op de Drentse situatie

- De opgebouwde bekendheid en betrouwbaarheid van de regeling en de betrokkenheid van particulieren bij het beheer en onderhoud van landschapselementen dienen niet verloren te gaan.
- Investerings in de kwaliteit van Drentse landschapselementen dienen te worden gekoesterd:
 - toevoegen van het beheer van bos- en heideterreinen met een oppervlakte tussen de 0,5 ha en 5 ha;
 - handhaven van acht hoogstamfruitbomen als minimumaantal.

3.1. De tekstuele wijzigingen voor het randenbeheer in de ecologische verbindingszones:

Voorgesteld wordt de ROL Drenthe als volgt te wijzigen.

- Artikel 1, onder d, van de regeling te vervangen door: "landschapselementen: de in de leden e tot en met k van dit artikel genoemde elementen of een door gedeputeerde staten als zodanig aangemerkt element van grote landschappelijke, natuurwetenschappelijke of cultuurhistorische betekenis".
- Artikel 1, onder k, te vervangen door: "randen: bonte weiderand, bonte hooirand, kruidenrijke zomen, faunarand en randen voor akkerflora (bijlage 2)".
- Artikel 1, onder k en l, te vervangen door l en m.
- Artikel 2, eerste lid, te vervangen door: "Voor een onderhoudsovereenkomst komen landschapselementen in aanmerking in de gehele provincie Drenthe, met dien verstande dat 90% van de beschikbare middelen wordt ingezet in de prioritaire gebieden voor behoud, herstel en aanleg van landschapselementen. Voor het onderdeel Randenbeheer komen uitsluitend de 27 ecologische verbindingszones volgens de Gebiedsvisie natuur, bos en landschap en de daarbijbehorende werkmap Ecologische verbindingszones in aanmerking. De prioritaire gebieden en de ecologische verbindingszones zijn aangegeven op de bij deze regeling behorende kaart (kaart 1, bijlage 3)".
- Artikel 4, eerste lid, aan te vullen en uit te breiden met een vierde lid (*cursief = nieuw*)
 - "De in artikel 2, eerste lid, genoemde landschapselementen komen slechts in aanmerking voor een onderhoudsovereenkomst, indien zij per landschapselement een hierna genoemd(e) aantal, lengte of oppervlakte overschrijden:
 - natuurelementen, bouselementen en hoogstamboomgaarden: 100 m²
 - hoogstamboomgaarden: 8 bomen (na herstel)
 - kleine wateren, grafheuvels en laagten: 10 m²
 - houtwallen, bomenrijen, hagen en houtsingels, scheidingswallen, steilranden en lijnvormige wateren: 25 m

- *bonte weiderand, bonte hooirand en kruidenrijke zomen: breedte minimaal 1 m en maximaal 5 m en een lengte van ten minste 50 m. Faunarand en randen voor akkerflora: breedte minimaal 3 m en maximaal 12 m en een lengte van ten minste 50 m*
- 4. *Overeenkomsten voor randenbeheer worden alleen afgesloten als - getoetst aan de Gebiedsvisie natuur, bos en landschap, Ecologische verbindingzones en de daarbijbehorende werkmap - een wezenlijke bijdrage wordt geleverd aan de kwaliteit van de verbindingzone".*

Ook voor deze wijzigingen geldt, dat wij op grond van artikel 2, tweede en derde lid, van de ROL Drenthe, na advies van de Statencommissie Milieu, Water en Groen, de bevoegdheid hebben om deze vast te stellen.

Uitvoering

Tijdsplanning

De voorstellen dienen in werking te treden op 1 januari 2001.

Financiën

N.v.t.

Monitoring en evaluatie

Jaarlijks presenteert Landschapsbeheer Drenthe een evaluatierapport ROL Drenthe.

Extern betrokkenen

Landschapsbeheer Drenthe

Communicatie

N.v.t.

Bijlagen

1. Criteria en normen 2001 (*niet digitaal beschikbaar, maar op te vragen*)
2. Beheerspakketten voor randenbeheer (*niet digitaal beschikbaar, maar op te vragen*)
3. Kaart 1, toepassingsfeer ROL Drenthe (*niet digitaal beschikbaar, maar op te vragen*)

Ter inzage in de leeskamer

N.v.t.

Assen, 1 november 2000
Kenmerk: 42/6.8/2000010351

Gedeputeerde staten van Drenthe,

A.L. ter Beek, voorzitter
H. Rappa-Velt, griffier

tk/coll.

